

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

9267

1. Obiekt

ZAKŁAD MECHANICZNEJ PRZERÓBKI WĘGLA — BUDYNEK PŁUCZKI I FLOTACJI,

1035/10

obecnie BUDYNEK NIE UŻYTKOWANY

2. Czas powstania

ok. 1911–1914,
1926–1928,
1964–1966

3. Miejscowość

WAŁBRZYCH

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

ul. P. Wysockiego 28
58-304 Wałbrzych

nr hipoteczny nr działki geodezyjnej 208/17

5. Przynależność administracyjna

województwo dolnośląskie
powiat, wałbrzyski
gmina Wałbrzych

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Waldenburg

7. Przynależność administracyjna przed 1 I 1999

województwo wałbrzyskie
gmina Wałbrzych

8. Właściciel i jego adres

Urząd Miejski,
58-304 Wałbrzych, Pl. Magistracki 1

9. Użytkownik i jego adres

Muzeum w Wałbrzychu,
58-300 Wałbrzych, ul. 1 Maja 9

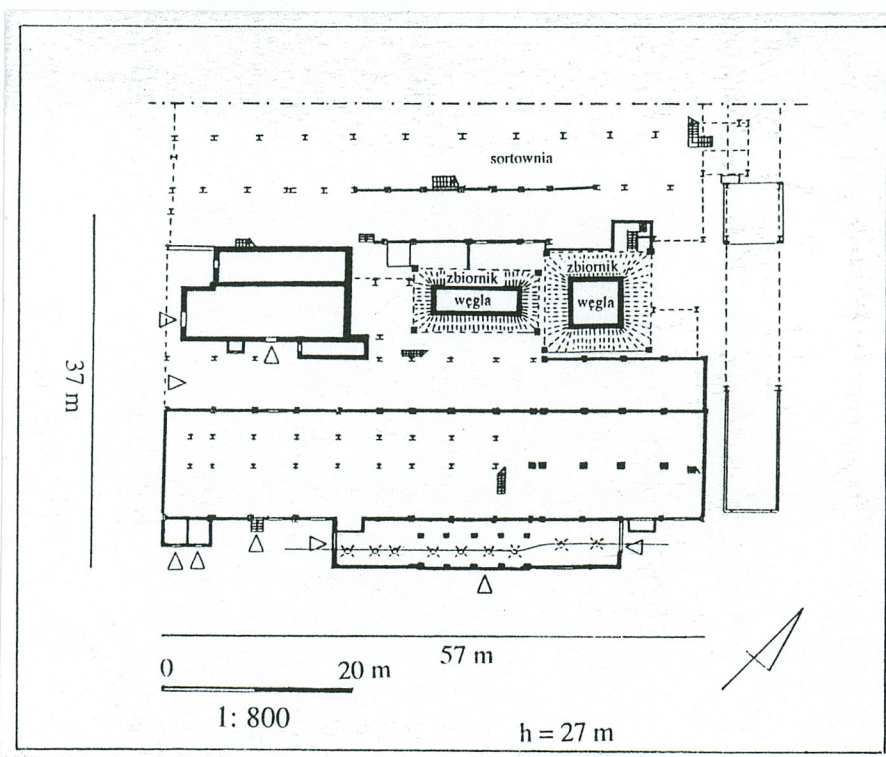
10. Rejestr zabytków

Nr

356/A/1-14

data

17.08.2004

1.

Historia

Historia kopalni i analiza architektury jej zabudowy — patrz karta zespołu zakładu górniczego „Julia”.

Przeznaczenie zakładu mechanicznej przeróbki węgla

W zakładzie mechanicznej przeróbki węgla oddział płuczki i flotacji przeznaczony jest do mechanicznego wzbogacania węgla surowego i uszlachetnienia go, czyli — do przeróbki w celu racjonalnego wykorzystania i dostosowania do potrzeb użytkowników. Wzbogacanie odbywa się dwoma sposobami, środkami mechanicznymi oraz mechaniczno-chemicznymi, w wyniku czego następuje chemiczne wzbogacenie węgla. W zakładzie w kopalni „Julia” stosowano zarówno płuczki oraz w kolejnym etapie wzbogacania węgla — maszyny flotacyjne. Otrzymywano wsad do baterii koksowniczych i węgiel dla hut. Węgiel wydobywany w kopalni „Julia” musiał być uszlachetniany, gdyż zawierał zbyt dużo popiołu. Był też drobny, gdyż po 1945 r. pozyskiwano go pracami strzelniczymi ze względu na zagrożenie wybuchem metanu.

Starszy budynek płuczki i działające w nim urządzenia

Pierwszym oddziałem zakładu mechanicznej przeróbki węgla była od r. 1866 sortownia (patrz — odrębna karta ewidencyjna), a drugim — płuczka. Już bowiem od 1891 r. użytkowano pierwsze osadzarki. Nic jednak nie wiadomo o samym budynku płuczki.

W 1902 r. unowocześniono zakład rozbudowując oba jego oddziały. W budynku płuczki zamontowano aparat strumieniowo-wodny, poziomoprądowy, osadzarki systemu Lührling (przeznaczone do wzbogacania drobnego urobku) oraz ostrosłupowe skrzynie systemu Rittinger, używane przy oczyszczaniu wód płuczkowych z zawieszin. Założono też na wschód od zakładu mechanicznej przeróbki węgla trzy wgłębne klarowniki i osadniki wody płuczkowej. Natomiast sedymentacja zawieszin odbywała się w szeregowo ustawionych odmulniakach. Z nich pozyskiwano muły węglowe, które spalano w kotłowniach oraz czystą wodę płuczkową do ponownego wykorzystania.

Sytuacja

Zespół górniczy „Julia” znajduje się w dzielnicy Biały Kamień, na północny zachód od Śródmieścia. Zajmuje nieregularny w zarysie, rozległy teren wydzielony od północy ul. P. Wysockiego, od zachodu ul. A. Kochanka, a od wschodu i południa — linią kolejową. (il. 2–4) Obszar ten jest gęsto zabudowany budynkami produkcyjnymi oraz pomocniczymi. W południowo-wschodniej części kopalni znajduje się zwarty kompleks zabudowy, złożony (licząc od północy ku południu) z nadszybi szybów „Julia”, „Sobótka”, z łącznika pomiędzy nimi oraz zakładu mechanicznej przeróbki węgla tworzonego przez sortownię i budynek płuczki. Od północnego zachodu sąsiaduje on z sortownią, od południowego zachodu i północnego wschodu — z terenem kopalni z bocznkami kolejowymi, a od południowego wschodu zwraca się ku terenowi niezabudowanemu.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA

Ściany

Pod względem konstrukcyjnym budynek płuczki i flotacji zespolony jest z sortownią.

Ściany o konstrukcji szkieletowej, stalowej, z wypełnieniem z cegły, tynkowane, miejscami wzmocnione wtórnie dodatkowymi stalowymi słupami lub ryglami, montowanymi na licach elewacji. Niektóre odcinki ścian posadowione na stalowych słupach i wyżej, od poziomu II piętra wzniesione w konstrukcji szkieletowej, stalowej, z wypełnieniem z cegły, tynkowane. (il. 8, 11, 13) Trzy ściany najwyższych kondygnacji budynku murowane z cegły, nie tynkowane, wzmocnione od strony wnętrza przyściennymi, stalowymi słupami. Niektóre ściany wykonane z żelbetonu, obetonowane lub współcześnie obetonowane z użyciem zbrojenia. (il. 16) Szczyt północno-zachodniej części budynku szalowany deskami. (il. 8)

Ściany zbiorników (kamienia i węgla) o różnej konstrukcji. Podmurówka zbiornika kamienia murowana z cegły, tynkowana, wzmocniona regularnie rozstawionymi stalowymi, nitowanymi słupami z głowicami. Słupy te stanowią podporę żelbetonowych filarów górnej części zbiorników również wykonanych z żelbetonu. (il. 14) Dwa zbiorniki węgla surowego żelbetonowe, w dolnej części zakończone ostrosłupowo, w górnej czworoboczne, oparte na narożnych filarach.

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 34450 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ok. 7394 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>budynek płuczki i flotacji</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>budynek nie użytkowany</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>W latach 1964–1966 i 1977 rozbudowano i podwyższono budynek płuczki i flotacji. Wzmocniono konstrukcję obetonowując (ze zbrojeniem) stalowe słupy w północno-wschodniej części budynku (na niższych kondygnacjach). Na wyższych piętrach wzmocniono stalowe konstrukcje słupów i stropów dodatkowymi zastrzałami, natomiast stalowe słupy na V piętrze przedłużono. Nośne ściany górnej, podwyższonej części budynku usztywniono od wewnątrz dodatkowymi, przyściennymi, stalowymi słupami, które jednocześnie stanowiły podporę więźby dachowej. Wzmacniano też od zewnątrz warstwą żelbetonu ściany zbiorników węgla i kamienia. Częściowo zamurowano niektóre otwory, przebudowano pomosty robocze i schody, głównie wyrównawcze.</p> <p>Zamontowano nowe urządzenia.</p> <p>Prace budowlane prowadzone były według dokumentacji projektowej przez ekipy budowlane kopalni.</p> <p>Dokumentacja</p> <p>Inwentaryzacja przyziemia w: Płuczka (Płuczka stara i nowa oraz Mieszalnia Węgla). Podkładka budowlana. Inwentaryzacja Kopalni Węgla Kamiennego „Thorez” szyb „Julia” w Wałbrzychu, K. Rychlicki, Cz. Kozak, Z. Płodowski, „ELEKTROPROJEKT” Biuro projektów przemysłowych urządzeń elektrycznych, Warszawa, Ekspozytura w Szczecinie, Szczecin 1964.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcja dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Fundamenty — nie badane.</p> <p>Ściany zewnętrzne i wewnętrzne — w stanie średnim. Skorodowane elementy stalowej konstrukcji nośnej. Uszkodzone miejscami ceglane wypełnienie ścian o konstrukcji szkieletowej. Zniszczone w dużym stopniu zewnętrzne i wewnętrzne tynki ścian. W wielu oknach brak przeszklenia.</p> <p>Sklepienia i stropy — Stropy w stanie średnim lub złym w zależności od stopnia skorodowania.</p> <p>Posadzki, podłogi — w stanie złym, z bardzo licznymi oznakami korozji.</p> <p>Konstrukcja więźby dachowej — w stanie średnim. Stalowe elementy konstrukcji w różnym stopniu skorodowane, a elementy drewniane zniszczone przez wilgoć i grzyby.</p> <p>Pokrycie dachowe — w stanie dobrym. Jedynie nieszczelne na stropodachu lokalności umieszczonej na zbiorniku kamienia.</p> <p>Wyposażenie — w stanie średnim.</p> <p>Instalacje — zniszczone.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Budynek jest integralną częścią zabudowy kopalni. Stanowiąc część zakładu mechanicznej przeróbki węgla należy do zwartego kompleksu zabudowy współtworzonego także przez nadszybia szybów „Julia” i „Sobótka”, łącznik między nimi oraz sortownię. Ze względu na swoją wielkość świadczy o specyfice zakładów mechanicznej przeróbki węgla, które od XX w. należały do największych pod względem przestrzennym oddziałów kopalni węgla kamiennego. Obecnie na terenie dolnośląskich kopalni, za wyjątkiem dawnego zakładu górniczego „Julia” nie istnieje już żaden zakład mechanicznej przeróbki węgla. Co więcej także w Europie nie zachował się tego typu zakład przerobczy z pełnym cyklem technologicznym realizowanym w oddziałach sortowni oraz płuczki i flotacji.</p> <p><i>c.d. załącznik 3</i></p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Dwa plany kopalni z lat 1885 r. i 1930, ze zbiorów Archiwum map Wałbrzyskich Kopalń Węgla Kamiennego, reprodukcje załączone do: Piątek E., Piątek Z., *Studium historyczno-urbanistyczne kompleksu wydobywczego „Julia”*, Wałbrzych 1995, mps przechowywany w Muzeum Okręgowym w Wałbrzychu.
Karta ewidencyjna zespołu górniczego „Julia”, wykonana w 1999 r. przez D. Nowak-Marcinkiewicz, przechowywane w archiwum Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków, Delegatury w Wałbrzychu.

22. Bibliografia

Gerber M., Gerber P., Piątek E., Piątek Z., *Koncepcja Muzeum Przemysłu i Techniki w Wałbrzychu*, Instytut Historii Architektury Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej, Raporty, Wrocław 1996, s. 35, 40, 48–52, 60.
Gerber P., *Projekt i realizacja Muzeum Przemysłu i Techniki w Wałbrzychu*, Historyczne okręgi przemysłowe w okresie dezindustrializacji. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej, Wałbrzych 18–20 września 1996, Wrocław 1997, s. 67.
Piątek E., Piątek Z., *Studium historyczno-urbanistyczne kompleksu wydobywczego „Julia”*, Wałbrzych 1995, s. 56, 71–73, 81, 105–106, mps przechowywany w Muzeum w Wałbrzychu.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Budynek płuczki z lat 1911–1914, widoczny na fotografii kopalni ok. 1926 r., przechowywanej w Muzeum w Wałbrzychu

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst	Iwona Rybka-Ceglecka X.2002	<i>J. Rybka - Ceglecka</i>
plany, rysunki	Iwona Rybka-Ceglecka IX.2002	<i>J. Rybka - Ceglecka</i>
zdjęcia fotograficzne	Iwona Rybka-Ceglecka IX. 2002	<i>J. Rybka - Ceglecka</i>
miejsce przechowywania negatywów — archiwum autora		

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładki do kart ewidencyjnych 8 szt.

1. Miejscowość, gmina, województwo WAŁBRZYCH pow. wałbrzyski woj. dolnośląskie	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAKŁAD MECHANICZNEJ PRZERÓBKİ WĘ- GLA — BUDYNEK PŁUCZKI I FLOTACJI, obecnie BUDYNEK NIE UŻYTKOWANY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. rubryki 12. Historia
---	--	---

c.d. rubryki 12. Historia

Nowy budynek płuczki i flotacji oraz użytkowane urządzenia

Kolejna ważna techniczna modernizacja budynku płuczki przypadła na lata 1911–1914 i dotyczyła nie tylko urządzeń, ale także przebudowy starszego budynku lub wzniesienia nowego (w stylu postsecesji łączonej z neoklasycyzmem). (il. 8) W nim zamontowano m.in. osadzarki systemu Braunsza oraz osadzarki z pościelą ortoklazową napędzane sprężonym powietrzem.

Nie zostało sprecyzowane, kiedy wprowadzono w zakładzie kopalni „Julia” drugi, chemiczno-mechaniczny sposób wzbogacania węgla drogą flotacji. Na pewno po 1910 r., kiedy to opracowano w Ameryce pierwsze założenia budowy maszyny flotacyjnej. Wiadomo tylko, że oddział płuczki i flotacji w zakładzie górniczym „Julia” przebudowywany był w latach 1926–1928 przez firmę *Krupp-Grusonwerke* z Essen. Zbudowano wówczas m.in. taśmy przebieczerze dla wzbogacania urobku powyżej 80 mm i zwiększono zdolność flotacji. Kolejna i zarazem ostatnia modernizacja techniczna oraz rozbudowa budynku płuczki i flotacji zrealizowana została w latach 1964–1966 oraz 1977. Rozbudowa ta wynikała z potrzeby zwiększenia mocy przerobowej i konieczności uszlachetniania węgla z noworudzkich kopalń, które nie posiadały własnego zakładu przeróbczego.

Technologia wzbogacania węgla stosowana od lat 1966–1977

Budynek płuczki i flotacji wzniesiony został na wysokość ośmiu kondygnacji, z tym że cztery dolne łączone są po dwie i nakryte wspólnymi stropami. W obrębie zespolonych kondygnacji zastosowany został dodatkowy podział stalowymi pomostami roboczymi. Jeden strop mają więc parter i piętro (z maszynami flotacyjnymi) i piętro drugie i trzecie (ze zbiornikami flotu i wzbogaconego węgla). Czwarte piętro wydzielone jest stalowymi pomostami, a piąte (dawniej strychowe) otwiera się obecnie ku jednoprzestrzennej nadbudowie. Stanowi ono jej dolną partię. Sama nadbudowa wznosi na (łącznie z V piętrem) na wysokość trzech kondygnacji i przedzielona jest dwoma stalowymi pomostami roboczymi. W inwentaryzacji z 1964 r. nazwana była piętrem VI.

Cykl technologiczny uszlachetniania węgla w budynku płuczki i flotacji przebiegał od góry ku dołowi.

Najpierw klasyfikowano węgiel mechanicznie, bez zmiany struktury chemicznej i mineralnej, poprzez sortowanie. Na najwyższy poziom nowej nadbudowy budynku dostarczano układem taśmociągów węgiel ze zbiorników. Trafiał on na przesiewacze CDR-75, gdzie był klasyfikowany wstępnie na trzy asortymenty, do 20 mm, w granicach 20–80 mm oraz powyżej 80 mm. Następnie wzbogacano węgiel w bezłokowych osadzarkach ziarnowych typu OBZ-9Pz i w osadzarkach miałowych typu OBM-15. Były to urządzenia do rozdzielania mieszanin ciał stałych przy pomocy wody. Osadzarki zajmowały w omawianym budynku dolną część piętra szóstego oraz pięter V i IV. Woda spływając z osadzarek zabierała najdrobniejszy węgiel, który trafiał do osadników. Z osadzarek podnośnikami kubłowymi wybierano większe kęsy urobku, które rozdrabniano w kruszarkach. Średnie kawałki węgla ponownie trafiały z wodą na osadzarki wtórne do ponownego płukania, a kamień usuwano do zbiorników kamienia. I w końcu rozdrobniony oraz odsuszony węgiel zsypywano do 12 wewnętrznych zbiorników węgla czystego (po 50 ton węgla każdy), umieszczonych na III i II piętrze. U wylotów zbiorników węgiel był mieszany dozownikami obrotowymi i wysyłany taśmociągami do koksowni lub też rozładowywany do wagonów poprzez klapy w podłodze II piętra.

Z osadzarek, osuszaczy oraz filtrów spływała woda z miałem i bardzo drobnym węglem, tzw. flot. Gromadził się on w zbiornikach flotu (na poziomie III oraz II piętra) i stamtąd korytem doprowadzany był do baterii flotowników mechanicznych typu PA-3 umieszczonych w partii przyziemia i piętra. Wzbogacano w nich węgiel chemicznie, wykorzystując stopień zwilżalności ciał stałych przez ciecz, co umożliwiało rozdzielanie mieszanin niejednorodnych ciał stałych. Węgiel silnie rozdrobniony podawany był do flotownika, maszyny flotacyjnej i mieszany w wodzie z dodatkami czynników pianotwórczych. Częstki o małej zwilżalności przyczepiały się do piany i odprowadzane były do odstożników koncentratu, a zwilżalne opadały na dno maszyny i stąd odprowadzane jako odpady.

Z flotowników węgiel podawany był z kolei na talerze pomp talerzowych i na filtry, które miały odessać wodę. Następnie pompy próżniowe tłoczyły węgiel na filtry próżniowe z obrotowymi tarczami i sitami, w wyniku czego uzyskiwano bardzo drobny czysty węgiel. Po flotacji otrzymywano najdrobniejszy węgiel i suchy miał, które również trafiały do zbiorników węgla czystego.

c.d. charakterystyki technologii wzbogacania węgla stosowanej od lat 1966–1977

Zakład miał zamknięty układ wody, w którym woda była oczyszczana w zagęszczaczach szeregowych, filtrach próżniowych i osadnikach zewnętrznych. Przy zakładzie znajdował się też osadnik dwukomorowy do czyszczenia wód popłuczkowych. Kamień odstawiano na zwałowisko skały płonnej.

Architektura budynku płuczki i flotacji

Jak wynika z planu kopalni z 1885 r. na miejscu wschodniej części obecnego budynku płuczki znajdowały się dwa duże zbiorniki węgla połączone z budynkiem maszynowni. Nie jest natomiast znana lokalizacja najstarszego budynku płuczki, w którym zamontowano w 1891 r. pierwsze osadzarki.

Pierwszy znany budynek płuczki, czyli wschodnią część obecnego budynku, wzniesiono w latach 1911–1914 na południowy wschód od sortowni, miejscu wspomnianych powyżej zbiorników węgla, które przebudowano. (il. 5, 7–8) Był to wąski, wydłużony budynek wzniesiony na planie prostokąta, pięciokondygnacyjny (łącznie ze strychem), zawierający (od strony sortowni) dwa żelbetonowe zbiorniki węgla surowego, sięgające wysokości do II piętra łącznie. Budynek ten wzniesiono w konstrukcji szkieletowej, w duchu funkcjonalizmu, ale nawiązującego do postsecesji i neoklasycyzmu. Oba style rzutowały na kubizność bryły budynku. W szczególności postsecesja wyraziła się w formach pięciobocznego szczytu elewacji północno-zachodniej. (il. 8) Neoklasycyzm natomiast przejawiał się w ogólnej sztywności form, w kształcie dachu oraz w zaakcentowaniu w kompozycji elewacji poziomego kierunku poprzez gzymśowanie oraz ciągi otworów.

Tak prezentujący się budynek płuczki przetrwał do lat 1926–1928, kiedy to został rozbudowany w kierunku południowo-wschodnim i stracił swój stylizowany charakter. (il. 5, 8, 11–13) Nową część, powiększoną o oddział flotacji również wzniesiono w konstrukcji szkieletowej, ale w duchu modernizmu. Nowy budynek otrzymał kubiczną, dwuczłonową bryłę o wysokości 6 (a w rzeczywistości 8) pięter, krytą dachem płaskim. Kompozycję elewacji nowej części budynku płuczki i flotacji rozwiązano, co było charakterystyczne dla modernizmu, poprzez rozkład okien, osi okiennych i odpowiednio formowane kształty otworów (prostokątnych, mniej lub bardziej wydłużonych). Elewacje otynkowano ukazując układ stalowych elementów konstrukcyjnych. (il. 14) Przy południowo-wschodniej elewacji budynku wzniesiono częściowo żelbetonowy ryzalit — zbiornik kamienia. (il. 15–16) W jego osi nadwieszono duży żelbetonowy pseudowykus posadowiony na żelbetonowych wspornikach. Powiększał

on nieznacznie objętość zbiornika, ale miał znaczenie w kompozycji ryzalitu, jako element akcentujący jego oś. (il. 16)

Rozbudowany w latach 1926–1928 budynek płuczki i flotacji przebudowano jeszcze raz w latach 1964–1966. Przede wszystkim wzmacniano elementy konstrukcyjne. (il. 8, 13, 19) Obetonowano (z użyciem zbrojenia) stalowe słupy we wschodniej części budynku. Inne wzmacniano dodatkowymi elementami stalowymi. Wzmocniono też konstrukcję szkieletową ścian nośnych siecią stalowych ceowników mocowanych na elewacjach. (il. 11, 18) Wymurowano częściowo na nowo najwyższe kondygnacje budynku oraz założono nad nią nowy dach. (il. 23–24) Tym samym w architekturze budynku pojawiły się znamiona standartowego, bezstylowego budownictwa przemysłowego stosowanego w Polsce w latach 60. XX w., mającego swą genezę w modernizmie. Dlatego też części budynku płuczki i flotacji z lat 1926–1926 oraz z lat 1964–1966 cechują się pewnym podobieństwem w ujęciu bryły, czy też w eksponowaniu ciągów otworów. Niemniej jednak względnie jednolitą kompozycję całości niszczy zbyt duże okna najwyższych kondygnacji budynku. (il. 8, 13, 19)

Na południowy wschód od budynku płuczki flotacji wzniesiono mieszalnię węgla, niewielki budynek o konstrukcji szkieletowej. W jego sąsiedztwie zbudowano w latach 60. XX w. nową płuczkę. (il. 13, 17)

1. Miejscowość, gmina, województwo WAŁBRZYCH pow. wałbrzyski woj. dolnośląskie	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAKŁAD MECHANICZNEJ PRZERÓBKİ WĘ- GLA — BUDYNEK PŁUCZKI I FLOTACJI, obecnie BUDYNEK NIE UŻYTKOWANY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. rubryki 13. Opis
---	--	---

Sklepienia i stropy

Wspólne stropy zakładane nad parami kondygnacji, np. przyziemiem i I pię-
trem oraz nad II i III piętrem. Kondygnacje rozdzielone dodatkowo rozległymi
pomostami roboczymi. IV piętro otwarte ku piętru V znajdującemu się dawniej
w partii strychu. Niekiedy stropy kładzione fragmentarycznie, jak np. w miejscu
usytuowania schodów łączących przyziemie i pomost roboczy I piętra.

Nad częścią przyziemia, na wysokości podestu wspomnianych schodów za-
łożony fragmentaryczny stalowy strop oparty na stalowych dźwigarach, dwute-
ownikach (nitowanych, śrubowanych), wypełniony częściowo żelbetowymi
wysklepkami o kształcie trapezu (bez podstawy) lub stalowymi płytami. Ponad I
piętre strop stalowy z podciągami i belkami stalowymi, wypełniony płytami z
blachy. Konstrukcja nośnych elementów stropu wzmocniona stalowymi za-
strzałami schodzącymi do poziomu podłogi przyziemia. Ze względu na to, że II i
III piętro wypełnione zostało w większości umieszczonymi w rzędach zbiorni-
kami węgla i flotu stropy założono tylko nad częścią III kondygnacji. (il. 20)
Wykonano je ze stalowych dźwigarów i wypełnienia z betonu oraz otynkowano.
Podobne stropy założono nad mniejszymi lokalnościami, w tym nad niewielkimi
wnętrzami przyziemia. Nad wnętrzem na IV piętrze, ponad zbiornikiem kamie-
nia drewniany stropodach. Wnętrze w przyziemiu zbiornika kamienia pozba-
wione stropu, wypełnione lejami uszeregowanych w rzędzie żelbetowych zbior-
ników. (il. 5)

Nad dawnym torowiskiem w przyziemiu budynku płuczki strop stalowy
kształtowany podobnie jak fragmentaryczny strop nad przyziemiem. Wypełnio-
ny betonowymi płytami prefabrykowanymi, lanym betonem oraz betonowymi
wypełnieniami o trapezowym przekroju.

Wieżba dachowa i pokrycie dachowe

Nad główną częścią budynku otwarta, stalowa, współczesna. (il. 23–24)
Oparta na przysięciennych stalowych słupach oraz na dwóch rzędach, podwyż-
szonych, wzmocnianych stalowych słupów z ceowników, w dolnej części sta-
rych nitowanych, w górnej nowych, spawanych. Konstrukcja połączy dachu pł-
askiego wykonana ze stalowych belek i dźwigarów, wypełniona żelbetowymi,
prefabrykowanymi płytami. Wieżba dachowa nad północno-zachodnią częścią
budynku stalowa, otwarta (z lat 1911–1914) wykonana z kratowych więzów o

kształcie pięcioboku, nitowanych. (il. 21) Na więzowach położone płatwie. Połąc-
nie dachu wypełnione żelbetowymi, prefabrykowanymi płytami oraz oknami. Nad
niektórymi lokalnościami na IV i V piętrze stropodachy oparte na stalowych kro-
kwiach łączonych z konstrukcjami stalowych stropów lub pomostów. Jeden stropo-
dach mocowany na żelbetonowych elementach nośnych (z lat 1926–1926). Połąc-
nie załamane pod kątem, wypełnione prefabrykowanymi płytami żelbetowymi, de-
skami lub oknami. (il. 22)

Dachy kryte prefabrykowanymi płytami żelbetonowymi lub deskami i papą.

Posadzki, podłogi

Podłogi wysokich kondygnacji wykonane ze stalowych płyt, kładzionych wprost
na stalowej konstrukcji stropów. Ponadto kondygnacje dzielone stalowymi pomo-
stami roboczymi. W podłogach wzierniki lub prostokątne otwory kryte stalowymi
klapami, służące do wsypywania węgla lub do opróżniania zbiorników.

Schody

Schody zewnętrzne, stalowe, nitowane, drabiniaste, jednobiegowe z podestem.
Główne schody wewnętrzne powrotne stalowe, nitowane. Niektóre biegi mocowane
na stalowych belkach, z pełnymi stopniami wykonanymi z płyt stalowych. Inne biegi
drabiniaste. Balustrady proste z prętów. Inne schody w budynku wyrównawcze,
zakładane pomiędzy kondygnacjami i pomostami roboczymi. Schody kręcone, jed-
nobiegowe z podestami lub kombinowane, jednobiegowe z paroma podestami.

Otwory

Prostokątne różnych rozmiarów, z węgarami i nadprożami stalowymi. Okna typu
przemysłowego, kwatrowe, wypełnione ślusarką. Drzwi i bramy przesuwne lub na
zawiasach, metalowe, bezstylowe. Okna w dachach o konstrukcji stalowej.

RZUT

Budynek założony wzdłuż osi północny zachód — południowy zachód, zespolo-
ny z sortownią. (il. 6) Rzuty poszczególnych kondygnacji zróżnicowane, m.in. ze
względem na zespolenie budynku ze zbiornikami. Od północnego wschodu sąsiadują z
budynkiem dwa zbiorniki węgla surowego sięgające drugiej kondygnacji włącznie.

c.d. rubryki 13. Opis, rzuty poszczególnych kondygnacji

Zbiorniki flotu umieszczone zostały wzdłuż południowo-wschodniej ściany budynku i mają wysokość dwóch kondygnacji (od II do III piętra włącznie). Natomiast wzdłuż północno-zachodniego muru obwodowego uszeregowano zbiorniki węgla czystego mające wysokość trzech kondygnacji (od II do IV piętra włącznie). Znajdujący się w ryzalicie zbiornik kamienia ma także wysokość trzech kondygnacji (od I piętra do IV włącznie).

Rzuty poziome poszczególnych kondygnacji przedstawiają się następująco.

W przyziemiu budynek dwuczłonowy, rozdzielony tunelem z torowiskiem. (il. 5) Część budynku od strony sortowni (od północnego wschodu) złożona z dwóch czworobocznych, żelbetonowych zbiorników węgla surowego i z prostokątnej części z prostokątnymi przybudówkami. Południowo-wschodnia partia budynku (za tunelem z torowiskiem) wzniesiona na planie wydłużonego prostokąta, dzielona stalowymi słupami częściowo na dwie i częściowo na trzy nawy, powiększona o wydłużony ryzalit zawierający w przyziemiu torowisko i lejowe wyloty znajdującego się powyżej zbiornika kamienia.

Pierwsze piętro wydzielone pomostem roboczym, rozwiązane jak przyziemie, z wyjątkiem wspomnianego powyżej ryzalitu zawierającego zbiornik kamienia.

Od drugiego piętra oba człony budynku przestrzennie scalone, zawarte w nieregularnym zarysie, zespolone jeszcze z oboma zbiornikami węgla surowego. Północno-wschodnia część drugiego piętra trzynawowa, a południowo-wschodnia — sześciornawowa. Kondygnacja wypełniona rzędami żelbetonowych leków zbiorników flotu i zbiorników węgla czystego. (il. 7, 21) Kondygnacja ta łączy się z sortownią poprzez południowo-zachodni odcinek jej obejścia.

Trzecie piętro łączące się z trzecim piętrzem sortowni wypełniają w większości ściany opisanych powyżej zbiorników czystego węgla i flotu. Jedynie południowo-zachodnia oraz północno-zachodnia część budynku są dostępne. Mają układ dwutraktowy.

Czwarte piętro połączone z czwartym piętrzem sortowni ma odmienny układ. Składa się z północno-wschodniej części tworzonej przez lokalności nad zbiornikami węgla surowego, z brył zbiorników węgla czystego oraz z jednoprzestrzennego, dwunawowego wnętrza, rozdzielonego szeregiem stalowych słupów. Wnętrze to z kolei komunikuje się z lokalnością ponad zbiornikiem kamienia, z którego poprzez dwa nadwieszane przejścia dostępne jest wnętrze w tzw. nowej płuczce.

Piąte piętro budynku trzynawowe, z nawami wydzielonymi również rzędami

stalowych słupów. Łączy się ono podobnie, jak IV piętro, z sąsiednią lokalnością i nową płuczką.

Szóste piętro prostokątne w rzucie, jednoprzestrzenne, połączone z różnymi przybudówkami na planie prostokąta.

BRYŁA

Budynek niepodpiwniczony, współtworzący z zespołem nadszybiei szybu „Julia”, „Sobótka” i sortownią jeden zespół zabudowy o zbliżonej wysokości. (il. 8, 13, 18–19) Budynek płuczki i flotacji usytuowany na południowo-wschodnim skraju zespołu zabudowy.

Budynek o rozczłonkowanej bryle. Północno-zachodnia część (od strony sortowni) pięciokondygnacyjowa, zespolona z odcinkiem obejścia sortowni, nakryta centralnie usytuowanym dachem pięciopółaciowym oraz bocznymi stropodachami o załamanych połaciach. (il. 8) Na północny wschód od niej znajdują się dwa żelbetonowe zbiorniki węgla surowego, czterokondygnacyjne, z nadbudówką na poziomie IV piętra, nakrytą dachem płaskim.

Rdzeń południowo-wschodniej części budynku pierwotnie pięciokondygnacyjny, częściowo nakryty dachem czterospadowym ściętym. (il. 8, 11) Wtórnie nadbudowany o bardzo wysokie VI piętro (o wysokości trzech kondygnacji), nakryte dachem płaskim. (il. 19) Przy południowo-wschodniej elewacji tej części budynku asymetrycznie umieszczony czterokondygnacyjny ryzalit zawierający zbiornik kamienia i nadbudówkę, osłonięty dachem płaskim. (il. 14–16) Z nadbudówki ryzalitu wyprowadzone dwa kryte przejścia do tzw. nowej płuczki. (il. 15–16, 19)

ELEWACJE

E l e w a c j e p ó ł n o c n o - z a c h o d n i e j c z ę ś c i b u d y n k u .
Elewacja południowo-zachodnia o konstrukcji szkieletowej z wypełnieniem z cegły, tynkowana. (il. 8, 11–12) Dwie dolne kondygnacje (z przyziemem i piętrzem) częściowo murowane, częściowo o konstrukcji stalowej. Na poziomie piętra prostokątne okno. Od poziomu II piętra elewacja o szerokości całej części budynku. W partii II i III piętra nieliczne okna rozłożone mijankowo, a powyżej brak okien. Elewacja północno-zachodnia o podobnej konstrukcji, złożona z jednoosiowych skrajnych partii (z prostokątnymi oknami), z których jedna zasłonięta przez pochylnię. Centrum elewacji podkreślone odeskowanym pięciobocznym szczytem z trzema prostokątnymi oknami.

E l e w a c j e p ó ł n o c n o - z a c h o d n i e j c z ę ś c i b u d y n k u .
Elewacja południowo-zachodnia o konstrukcji szkieletowej z wypełnieniem z cegły, tynkowana. (il. 8, 11–12)

1. Miejscowość, gmina, województwo WAŁBRZYCH pow. wałbrzyski woj. dolnośląskie	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAKŁAD MECHANICZNEJ PRZERÓBKİ WĘ- GLA — BUDYNEK PŁUCZKI I FLOTACJI, obecnie BUDYNEK NIE UŻYTKOWANY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. rubryk 13. Opis, 20. Postulaty konserwa- torskie, Spis ilustracji
---	--	---

c.d. rubryki 13. Opis, elewacje

Dwie dolne kondygnacje (z przyziemiem i piętrem) częściowo murowane, częściowo o konstrukcji stalowej. Na poziomie piętra prostokątne okno. Od poziomu II piętra elewacja o szerokości całej części budynku. W partii II i III piętra nieliczne okna rozłożone mijankowo, a powyżej brak okien. Elewacja północno-zachodnia o podobnej konstrukcji, złożona z jednoosiowych skrajnych partii (z prostokątnymi oknami), z których jedna zasłonięta przez pochylnię. Centrum elewacji podkreślone odeskowanym pięciobocznym szczytem z trzema prostokątnymi oknami.

Elewacje południowo-wschodniej części budynku również o konstrukcji szkieletowej z wypełnieniem z cegły, tynkowana, wtórnie wzmacniane stalowymi ceownikami. (il. 11) Elewacja południowo-zachodnia, ze skrajnie usytuowanym, prostokątnym wylotem tunelu z torowiskiem, od II piętra sześćoosiowa, z prostokątnymi, wydłużonymi oknami. W elewacji wypruty prostokątny otwór na taśmociąg (do gazowni). Elewacja południowo-zachodnia złożona z partii bocznych, cztero- i dwuosiowej (z prostokątnymi, wydłużonymi oknami) oraz z asymetrycznie usytuowanego wydłużonego ryzalitu, ośmioosiowego w przyziemiu. (il. 14–16) Przed jego lico występuje środkowa część żelbetonowej ściany zbiornika kamienia, czteroosiowej w przyziemiu, wyżej częściowo nadwieszanej i opartej na czterech żelbetonowych wspornikach. Mur obwodowy dolnej części ryzalitu ceglany z otworami prostokątnymi lub zamkniętymi trójbocznie. Górna część ściany ryzalitu (zbiornika) żelbetonowa, tynkowana. Powyżej zbiornika nadbudówka o konstrukcji szkieletowej z wypełnieniem z cegły, tynkowana, czterookienna. Elewacja północno-wschodnia, jednolita włącznie z elewacją VI piętra, także o konstrukcji szkieletowej, w dolnej części tynkowana, wyżej pozbawiona tynku. (il. 19) Pozostałe elewacje VI piętra ceglane, nie tynkowane, z szeregiem dużych, podłużnych, prostokątnych okien. (il. 8, 13) Elewacje dwóch zewnętrznych zbiorników węgla (surowego) żelbetonowe, a elewacje nadbudówki nad nimi wykonane w konstrukcji szkieletowej, stalowej, nie tynkowane. (il. 18)

WNĘTRZA

Bezstylowe.

WYPOSAŻENIE

Przesiewacze CDR-75, beztłokowe osadzarki ziarnowe typu OBZ-9Pz, osadzarki mialowe typu OBM-15, dwie baterie flotowników mechanicznych typu PA-3, pompy talerzowe i próżniowe, filtry.

INSTALACJE

Elektryczna

Budynek płuczki i flotacji nosi ślady licznych przebudów. Zachowały się fragment jego najstarszej części z lat 1911–1914 (postsecesja) i partia dobudowana w latach 1926–1928 (modernizm). Pokrewna modernizmowi jest współczesna, nadbudowana część budynku. Tym samym jest on niejednorodny stylistycznie. Ma jednak wartość zabytku techniki ze względu na istniejące urządzenia.

Te wszystkie względy przemawiają za zachowaniem wałbrzyskiego zakładu mechanicznej przeróbki węgla (w tym sortowni) i objęciem go wpisem do rejestru zabytków, dotyczącym całego obszaru dawnego zakładu górniczego „Julia”. Należy chronić przede wszystkim bryłę budynku, łącznie z częścią najnowszą, kształty otworów, ich rozkład w elewacjach oraz istniejące wyposażenie.

Zgodnie z opracowaną w 1996 r. koncepcją wałbrzyskiego Muzeum Przemysłu i Techniki budynek płuczki znalazł by się w drugiej części muzeum. (patrz — wkładka do karty zespołu górniczego „Julia”) Przyjęto też, że powinien on być udostępniony do zwiedzania.

Jak już powyżej wspomniano budynek płuczki i flotacji nie jest zachowany w dobrym stanie technicznym, szczególnie ze względu na skorodowanie stalowych elementów konstrukcyjnych i stalowych płyt stanowiących wypełnienie podłóg. W związku z czym potrzebne jest jak najszybsze przeprowadzenie prac zabezpieczających polegających na wymianie nieodwracalnie zniszczonych elementów konstrukcji lub wypełnień, i zabezpieczenie zachowanych elementów tej konstrukcji przed dalszą korozję.

W przyszłości natomiast należy przeprowadzić remont kapitalny. Aby przywrócić, w miarę możliwości, dawny wygląd budynku, szczególnie części z lat 1926–1928, należałoby odtworzyć charakterystyczne wydłużone okna i na nowo otynkować elewacje. Przy montowaniu nowych okien powinno się zastosować ramy metalowe, okna drewniane, względnie plastikowe o podziałach odpowiadających podziałom okien obecnych. Należy uzupełnić ubytki pokrycia dachowego, głównie nad lokalnością ponad zbiornikiem węgla, przy czym postuluje się ze względu na specyfikę historycznego budownictwa przemysłowego, zastosowanie dachu z papy. Konieczne jest też założenie nowych rynien i odpływów wody deszczowej.

SPIS ILUSTRACJI

1. Rzut poziomy budynku płuczki i flotacji, rysunek wykonany przy wykorzystaniu rysunków inwentaryzacyjnych z 1964 r.
2. Plan orientacyjny I, reprodukcja fragmentu mapy w skali 1 : 50 000.
3. Plan orientacyjny II, reprodukcja fragmentu mapy w skali 1 : 10 000.
4. Plan sytuacyjny, reprodukcja rysunku w skali 1 : 2000.
5. Rzut poziomy przyziemia płuczki (z zaznaczeniem zbiorników węgla surowego), rysunek wykonany przy wykorzystaniu rysunku inwentaryzacyjnego z 1964 r.
6. Rzut poziomy zespołu nadszybii, łącznika oraz zakładu mechanicznej przeróbki węgla (sortowni i płuczki) wykonany przy wykorzystaniu rys. inwentaryzacyjnego z 1964 r.
7. Rzut poziomy II piętra płuczki (z zaznaczeniem układu dolnych, lejowych części zbiorników flotu, czystego węgla i kamienia), rysunek wykonany na podstawie rysunku inwentaryzacyjnego z 1964 r.
8. Budynek płuczki i flotacji, widok od zachodu.
9. Zespół nadszybii szybów „Julia” i „Sobótka”, sortowni i budynku płuczki i flotacji, widok od południowego zachodu.
10. Fragment sortowni oraz budynek płuczki i flotacji, widok od zachodu.
11. Fragment sortowni oraz budynek płuczki i flotacji, widok od południowego zachodu.
12. Fragment sortowni oraz budynek płuczki i flotacji, widok od zachodu.
13. Budynek płuczki i flotacji, fragment elewacji bocznej, widok od południowego wschodu.
14. Budynek płuczki i flotacji, fragment elewacji bocznej, widok od południowego wschodu. Na pierwszym planie dawny wolnostojący zbiornik kamienia, przebudowany w latach 1964–1966, zwany nową płuczką.
15. Budynek płuczki i flotacji, ryzalit (zbiornik kamienia) przy elewacji bocznej, widok od południowego zachodu.
16. Budynek płuczki i flotacji, ryzalit (zbiornik kamienia) przy elewacji bocznej, widok od południowego zachodu.
17. Budynek płuczki i flotacji. Na pierwszym planie dawny wolnostojący zbiornik kamienia, przebudowany w latach 1964–1966, zwany nową płuczką.

1. Miejscowość, gmina, województwo WAŁBRZYCH pow. wałbrzyski woj. dolnośląskie	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAKŁAD MECHANICZNEJ PRZERÓBKI WĘ- GLA — BUDYNEK PŁUCZKI I FLOTACJI, obecnie BUDYNEK NIE UŻYTKOWANY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Spis ilustracji
---	--	---

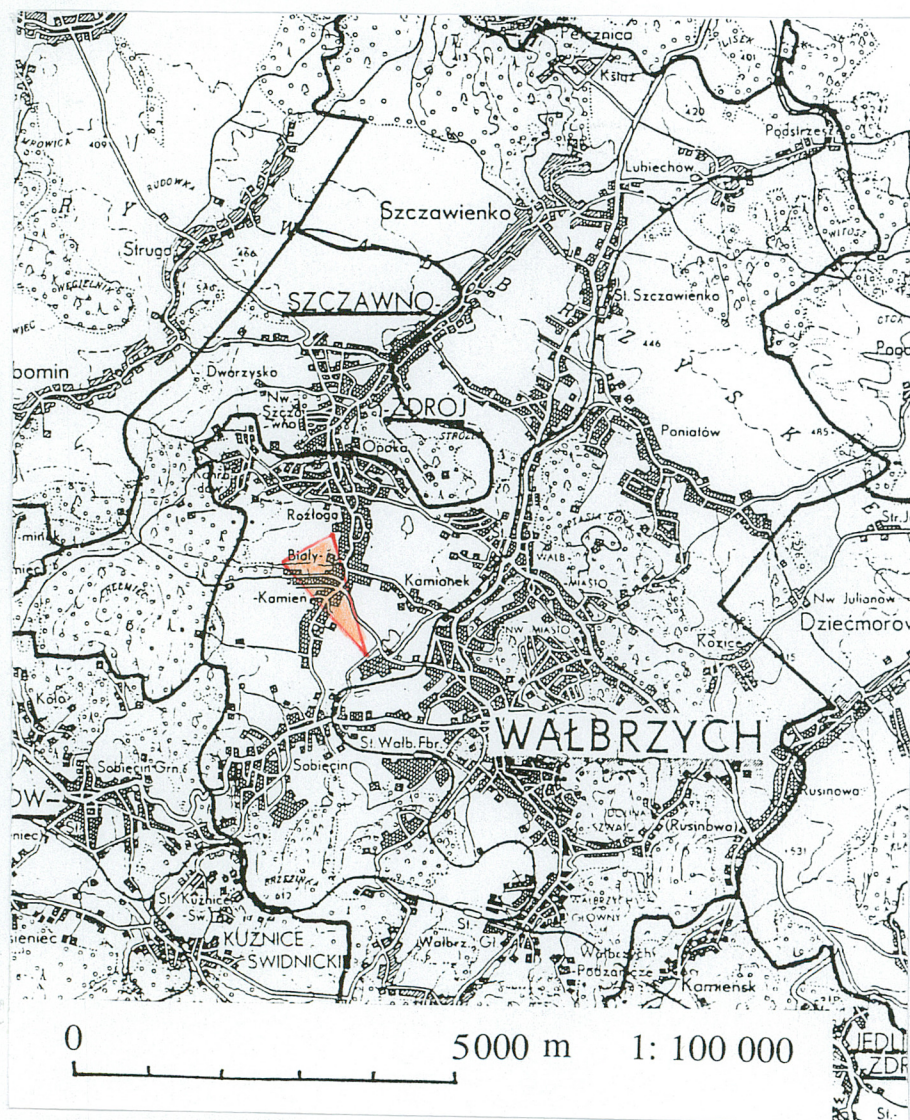
18. Budynek płuczki i flotacji oraz dawny wolnostojący zbiornik kamienia, przebudowany w latach 1964–1966, zwany nową płuczką, widok od północnego wschodu.
19. Budynek płuczki i flotacji, poł, widok od północnego wschodu.
20. Budynek płuczki i flotacji, dolne partie zbiorników flotu, wypełniających część II piętra.
21. Budynek płuczki i flotacji. fragment więźby dachowej nad częścią budynku z lat 1911–1914.
22. Budynek płuczki i flotacji, stropodach nad nadbudówką na IV piętrze, usytuowaną nad zbiornikiem kamienia.
23. Budynek płuczki i flotacji, wewnątrz współcześnie przebudowanej, górnej części budynku.
24. Budynek płuczki i flotacji, więźba dachowa nad górną, przebudowaną częścią budynku.

1. Miejscowość, gmina, województwo
WAŁBRZYCH
 miasto, pow. Wałbrzych
 woj. dolnośląskie

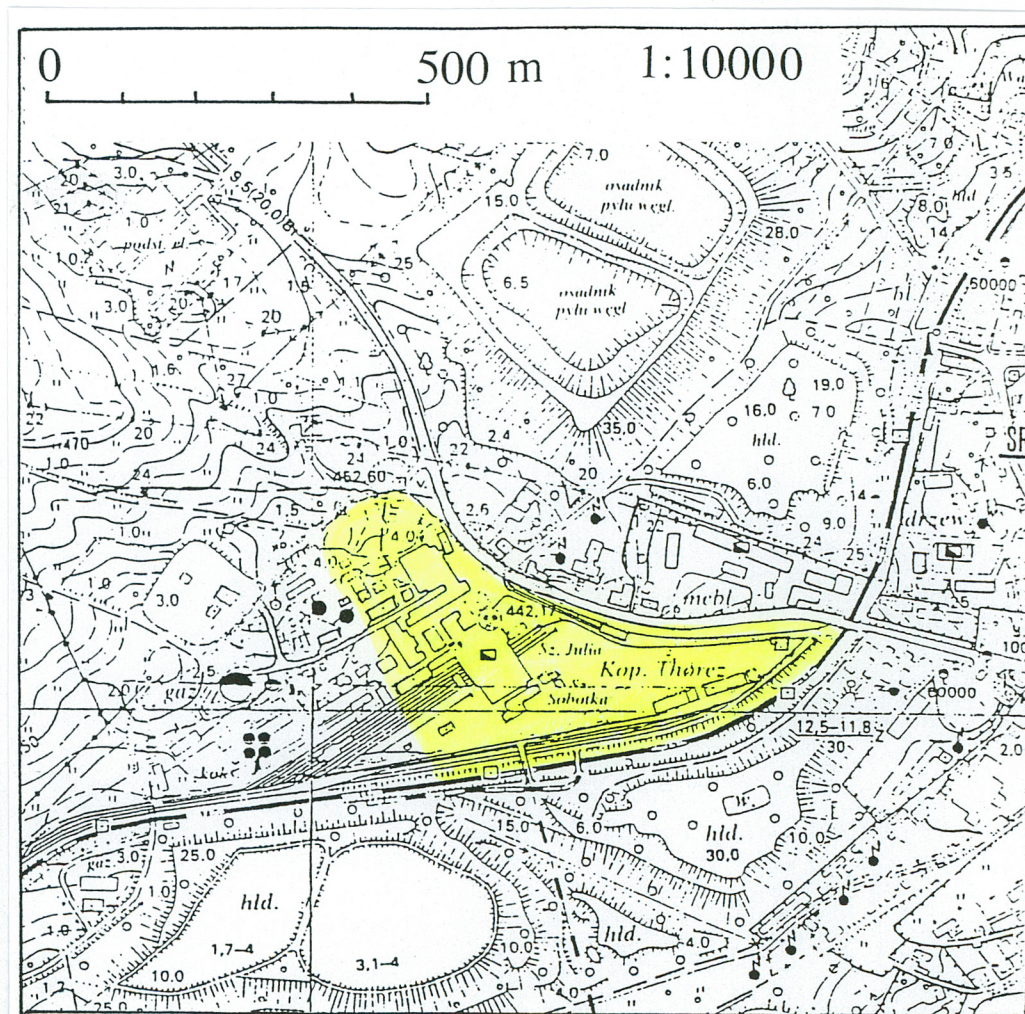
2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
**ZAKŁAD MECHANICZNEJ PRZERÓBK
 WĘGLA — BUDYNEK PŁUCZKI I FLOTACJI,
 obecnie BUDYNEK NIE UŻYTKOWANY**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

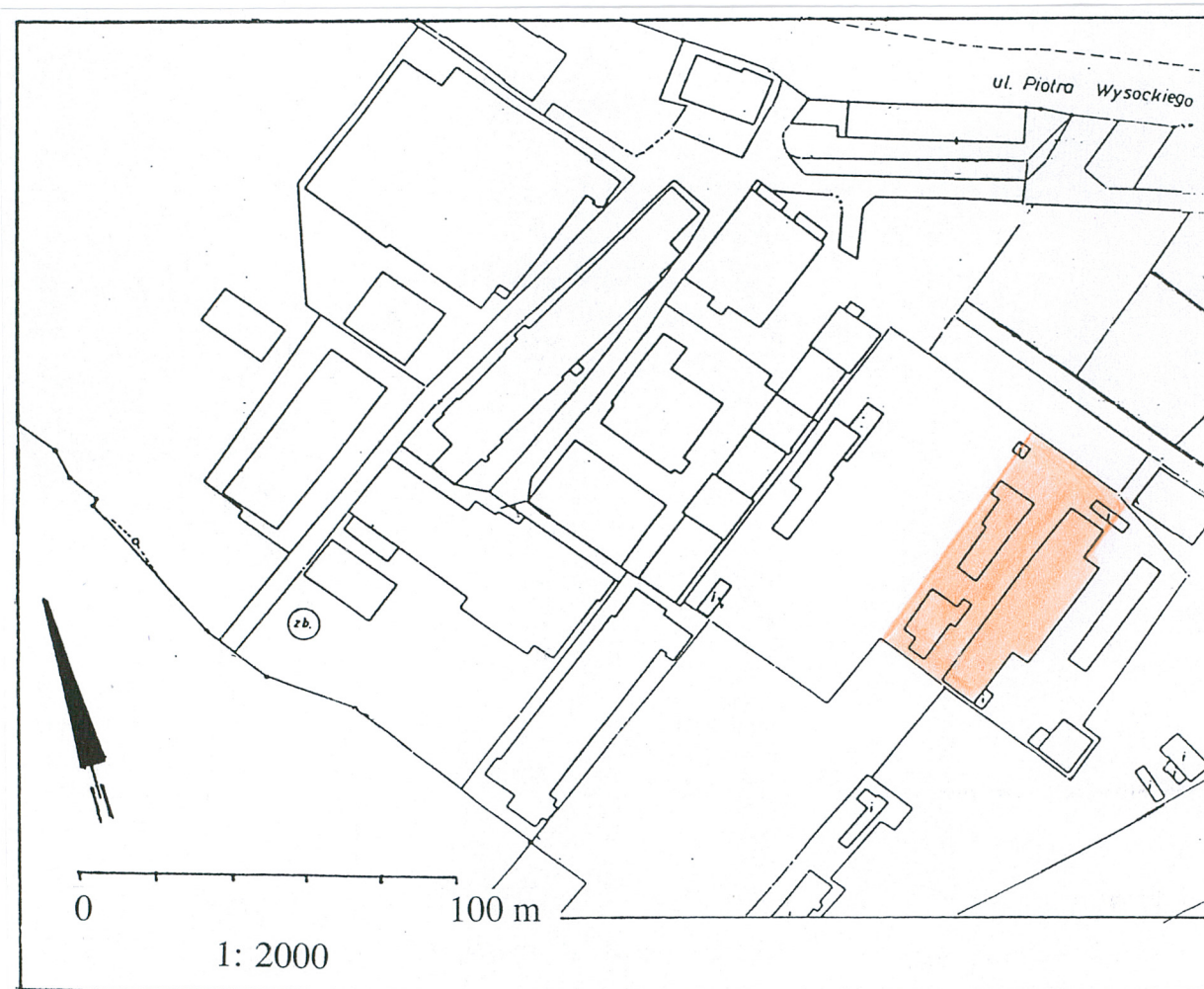
Ilustracje.

Plan orientacyjny I, reprodukcja fragmentu mapy w skali 1 : 50 000.

Plan orientacyjny II, reprodukcja fragmentu mapy w skali 1 : 10 000.

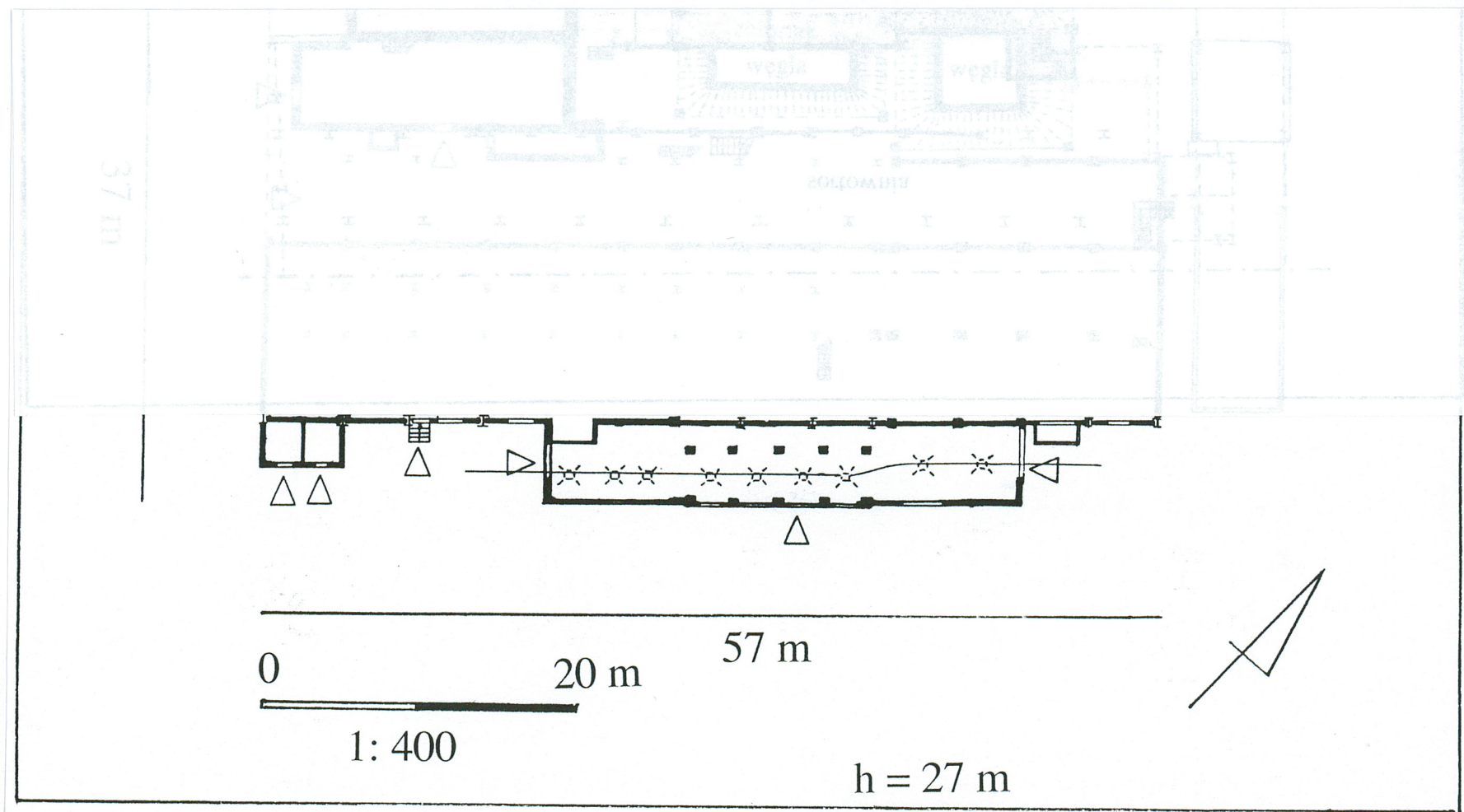
Plan sytuacyjny, reprodukcja rysunku w skali 1 : 2000.

1. Miejscowość, gmina, województwo
W A Ł B R Z Y C H
miasto, pow. Wałbrzych
woj. dolnośląskie

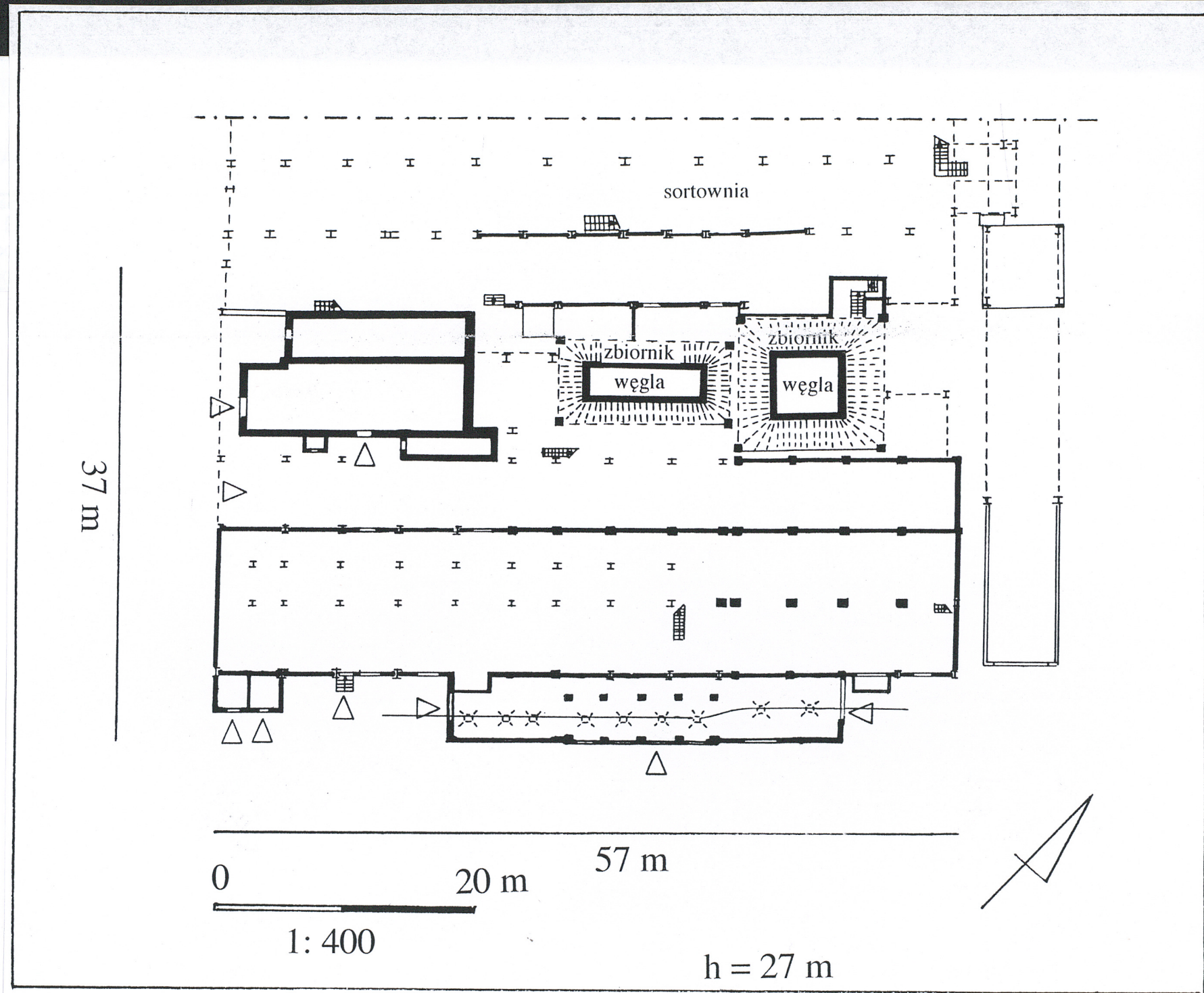
2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZAKŁAD MECHANICZNEJ PRZERÓBK
WĘGLA — BUDYNEK PŁUCZKI I FLOTACJI,
obecnie BUDYNEK NIE UŻYTKOWANY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

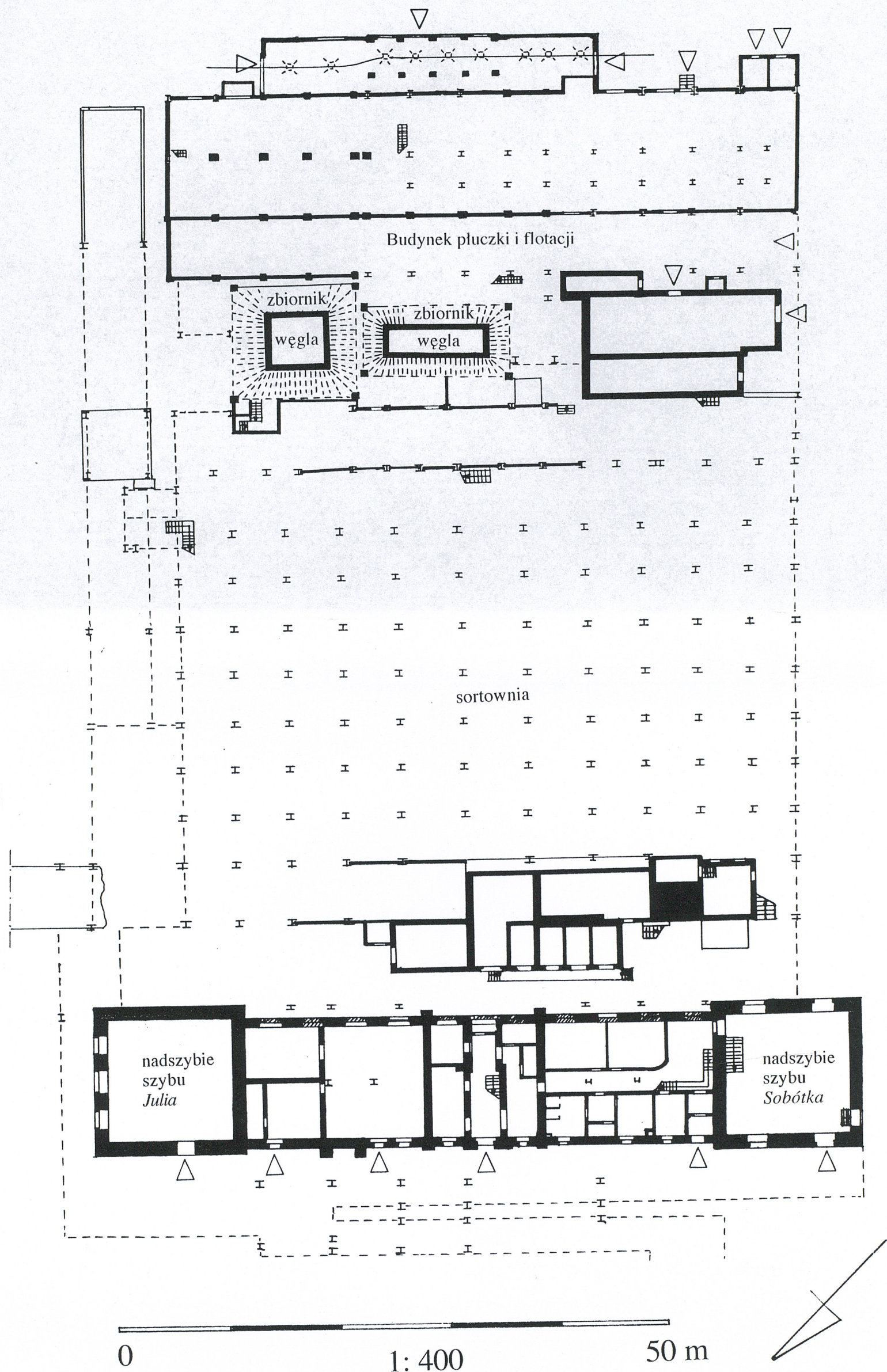
Ilustracje.

Rzut poziomy przyziemia płuczki (z zaznaczeniem zbiorników węgla surowego),
rysunek wykonany przy wykorzystaniu rysunku inwentaryzacyjnego z 1964 r.

Rzut poziomy przyziemia płuczki (z zaznaczeniem zbiorników węgla surowego),
rysunek wykonany przy wykorzystaniu rysunku inwentaryzacyjnego z 1964 r.

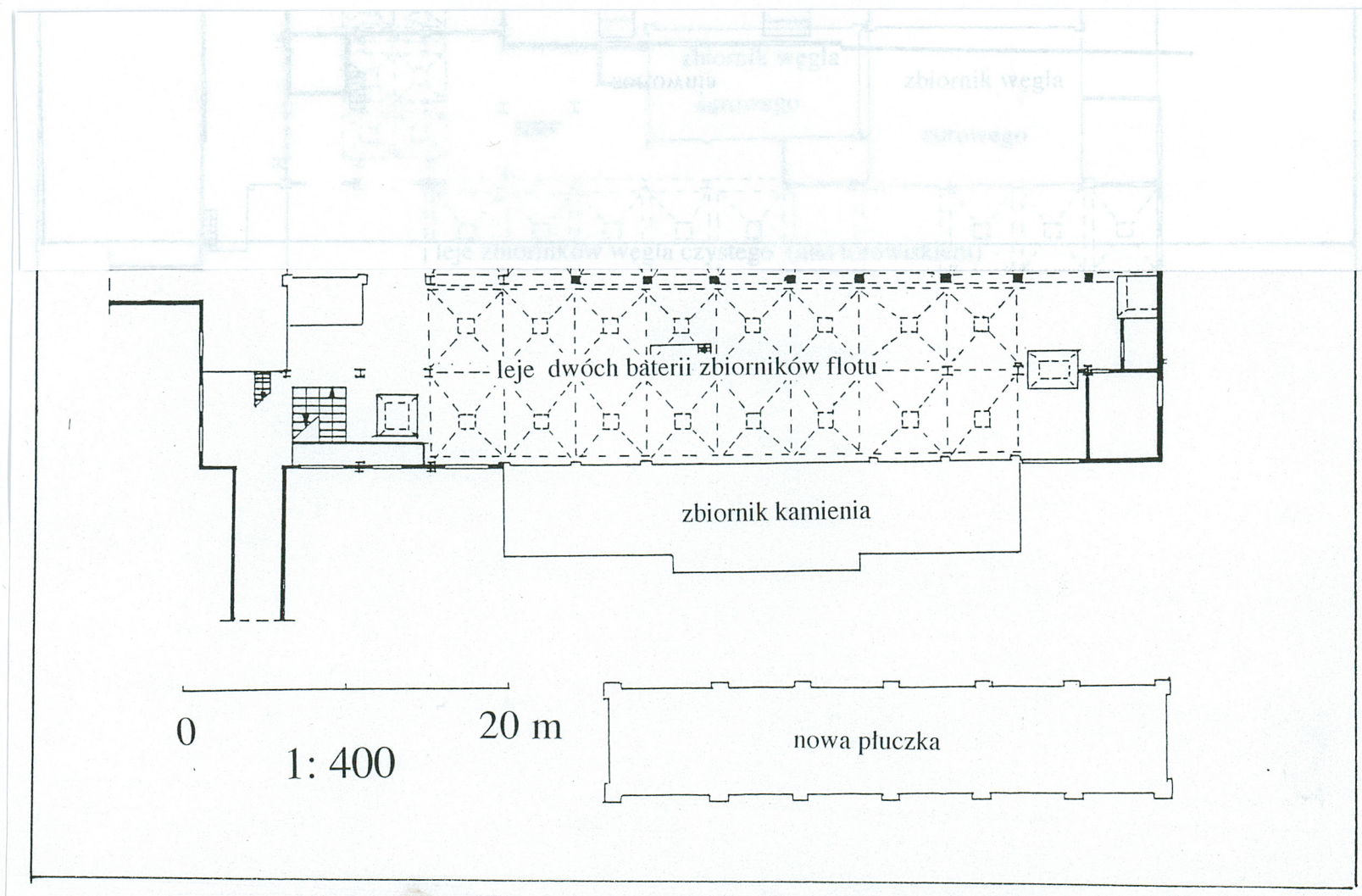
Rzut poziomy zespołu nadszybiei, łącznika oraz zakładu mechanicznej przeróbki węgla (sortowni i płuczki) wykonany przy wykorzystaniu rys. inwentarycyjnego z 1964 r.

1. Miejscowość, gmina, województwo
W A Ł B R Z Y C H
miasto, pow. Wałbrzych
woj. dolnośląskie

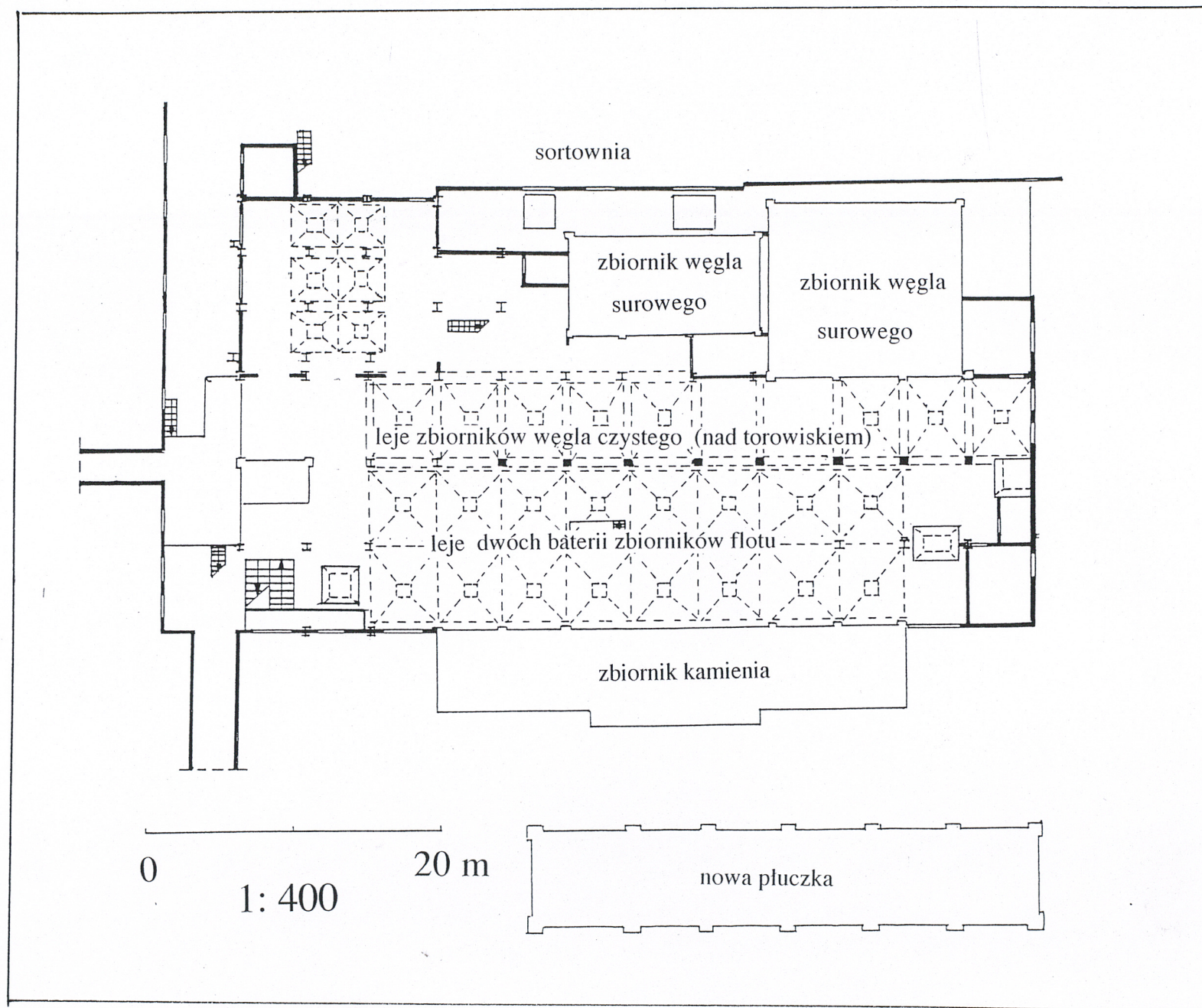
2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZAKŁAD MECHANICZNEJ PRZERÓBKI
WĘGLA — BUDYNEK PŁUCZKI I FLOTACJI,
obecnie BUDYNEK NIE UŻYTKOWANY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Ilustracje.

Rzut poziomy II piętra płuczki (z zaznaczeniem układu dolnych, lejowych części zbiorników flotu, czystego węgla i kamienia), rysunek wykonany na podstawie rysunku inwentaryzacyjnego z 1964 r.

Rzut poziomy II piętra płuczki (z zaznaczeniem układu dolnych, lejowych części zbiorników flotu, czystego węgla i kamienia), rysunek wykonany na podstawie rysunku inwentaryzacyjnego z 1964 r.

8.

9.

10.

Wkładkę założyła I. Ceglecka, VIII, 2002

11.

12.

13.

1. Miejscowość, gmina, województwo
W A Ł B R Z Y C H
miasto, pow. Wałbrzych
woj. dolnośląskie

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZAKŁAD MECHANICZNEJ PRZERÓBK
WĘGLA — BUDYNEK PŁUCZKI I FLOTACJI,
obecnie BUDYNEK NIE UŻYTKOWANY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Ilustracje.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

Wkładkę założyła I. Ceglecka, VIII, 2002

22.

23.

24.